

Indeks enakosti spolov je edinstveno orodje za merjenje, ki povzema zapletenost enakosti spolov in jo združuje v merilo, ki je preprosto za uporabo in razumljivo. Na podlagi okvira politike Evropske unije pomaga pri spremljanju napredka na področju enakosti spolov skozi čas in po vsej EU.

Indeks enakosti spolov obsega šest osrednjih področij (delo, denar, znanje, čas, moč in zdravje) ter dve stranski področji (prekrivajoče se neenakosti in nasilje). Izračuna se iz kazalnikov v zvezi s spolom, ki so združeni v enotno zbirno merilo. Države članice so v skladu z indeksom ocenjene z oceno od 1 do 100, pri čemer 1 pomeni popolno neenakost in 100 popolno enakost. Indeks ne meri samo razlik med spoloma, temveč upošteva tudi okvir države in različne ravni uspešnosti držav članic na različnih področjih. Visoko skupno število točk pomeni majhne razlike med spoloma (ali popolno enakost med spoloma) in dober položaj vseh (npr. visoko udeležbo žensk in moških v zaposlovanju).

Z indeksom enakosti spolov 2015 se meri, kako daleč od dosežene enakosti spolov (ali blizu cilja) so bile EU in njene države članice v letih 2005, 2010 in 2012 ⁽¹⁾. Indeks zagotavlja rezultate za vsako področje in podpodročje. Je tudi prvi poskus izračuna sestavljenega merila za nasilje nad ženskami.

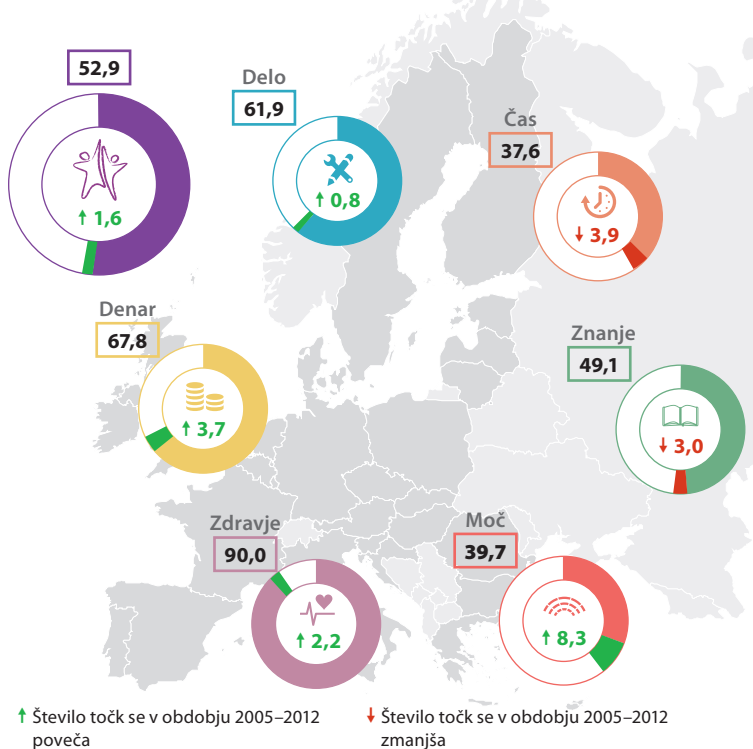
Napredek na področju enakosti spolov po letu 2005

Indeks enakosti spolov kaže skromen napredek, z rahlim povečanjem za 1,6 točke med letoma 2005 in 2012. S povprečnim rezultatom **52,9 točke od 100** v letu 2012 je EU na pol poti do popolne enakosti spolov.

Področji, ki se spopadata z največjimi izzivi, sta neenakopravna porazdelitev časa za skrb za otroke, za gospodinjstva opravila in prosti čas med ženskami in moškimi (neenakost se je po letu 2005 povečala) ter zastopanost žensk na vodilnih položajih in pri odločanju. Čeprav je bilo po letu 2005 na najvišje položaje imenovanih več žensk, napredek ne zadostuje za prekinitev trenda prevelike zastopanosti moških.

Kljub napredku pri stopnji izobrazbe je razlikovanje na področju izobraževanja še vedno močno razširjeno, zmanjšala pa se je tudi vključenost v vseživljenjsko učenje. Skupno število točk na področju znanja se je v obdobju 2005–2012 zmanjšalo. Pri enakosti spolov na področjih dela in denarja se kažejo znaki izboljšanja, še vedno pa obstajajo precejšnje razlike pri zaposlovanju, dohodkih in drugih prejemkih. Povprečna 38-odstotna razlika med spoloma pri pokojninah v EU leta 2012 odraža kumulativni učinek neenakosti med ženskami in moškimi skozi vse življenjsko obdobje ⁽²⁾. Število točk v zvezi z enakostjo spolov na področju zdravja je veliko. Da bi se pridobilo več informacij o neenakosti spolov na področju zdravja, se v prihodnosti lahko upoštevajo tudi pomembne razlike v vedenju žensk in moških, povezanem z zdravjem.

INDEKS ENAKOSTI SPOLOV

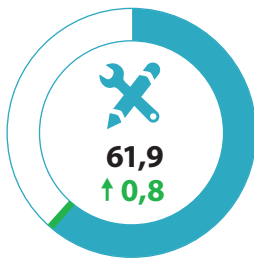

⁽¹⁾ Indeks enakosti spolov temelji na podatkih Eurostata (raziskava o delovni sili EU, raziskava o strukturi plač, statistika EU o dohodku in življenjskih pogojih, demografska statistika), vprašalnikov Unesca/OECD/Eurostata v zvezi s statistiko izobraževanja, evropski raziskavi o delovnih razmerah, ki jo je izvedel Eurofound, zbirki podatkov Evropske komisije o ženskah in moških pri odločanju (WMID) ter raziskavi agencije FRA o nasilju nad ženskami.

⁽²⁾ EIGE (2015), *Razlike med spoloma pri pokojninah v EU. Raziskovalno poročilo za latvijsko predsedstvo*. Pridobljeno s spletne strani http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0415087ENN_Web.pdf.

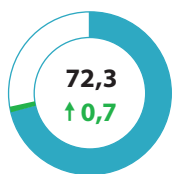
Delo

Področje dela

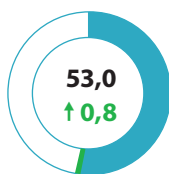

Podpodročji

Udeležba

Razlikovanje in kakovost dela

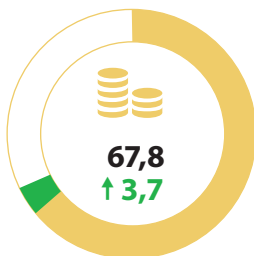
Število točk na področju dela in njegovih podpodročjih se je po letu 2005 samo nekoliko povečalo. Razlika med spoloma v zaposlovanju, merjena kot stopnja zaposlenosti v ekvivalentu polnega delovnega časa (FTE), se je na ravni EU nekoliko zmanjšala, k čemur so predvsem prispevale znižane stopnje udeležbe moških na trgu dela.

Splošna stopnja zaposlenosti žensk (62 % leta 2012) je še vedno daleč pod ciljem strategije Evropa 2020, ki si prizadeva za zaposlitev 75 % odraslega prebivalstva (v starosti od 20 do 64 let). Ker ženske pogosteje delajo s skrajšanim delovnim časom, je cilj še težje dosegljiv, saj se pri stopnji zaposlenosti upošteva število opravljenih delovnih ur in ne število zaposlenih.

Podpodročje „razlikovanje in kakovost dela“ kaže majhen napredek, h kateremu je prispevalo predvsem izboljšanje delovnih razmer. Možnost delavcev, da vzamejo eno ali dve prosti uri med delovnim časom, se je skoraj podvojila (z 18 % v letu 2005 na 33 % v letu 2012), razlika med spoloma pa se je zmanjšala. Vendar trg dela, na katerem obstaja razlikovanje med spoloma, v Evropi še naprej ostaja resničnost za ženske in tudi moške. Leta 2012 je bilo na področju izobraževanja, zdravja in socialnega dela zaposlenih v povprečju skoraj štirikrat več žensk kot moških (30 % v primerjavi z 8 %).

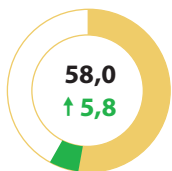
Denar

Področje denarja

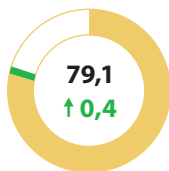

Podpodročji

Finančni viri

Ekonomsko stanje

Število točk na področju denarja se je v obdobju 2005–2012 povečalo za 3,7 točke. K napredku na tem področju je predvsem prispevalo skupno izboljšanje dostopa do finančnih sredstev za ženske in moške (za 5,8 točke), vendar pa so razlike med spoloma še vedno precejšnje in ostajajo večinoma nespremenjene.

Čeprav je število točk nekoliko večje kot na drugih področjih, se ženske po vsej EU spopadajo z večjimi izzivi pri dostopu do finančnih sredstev. Ženske zaslužijo manj od moških in imajo nižje dohodke, vključno s pokojninami. Napredek pri odpravljanju razlik med spoloma na področju dohodkov in drugih prejemkov je bil izredno počasen.

Cilj tega področja je zaobjeti razmerje moči med ženskami in moškimi pri upravljanju finančnih in ekonomskih sredstev v gospodinjstvu. To je velik izziv, saj so kazalniki dohodka odvisni od podatkov, pridobljenih na ravni gospodinjstev, pri čemer se predpostavlja, da je dohodek enakomerno porazdeljen med vse člane. Posamezni kazalniki bi torej priskrbeli informacije glede na posamezen spol in prikazali realnejše stanje pri delitvi dohodka na družinske člane.

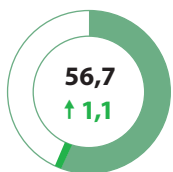
Znanje

Področje znanja

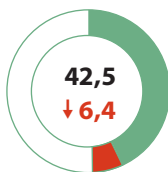

Podpodročji

Stopnja in razlikovanje

Vseživljenjsko učenje

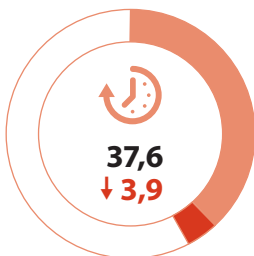
Zmanjšanje skupnega števila točk na področju znanja (za 3 točke) je rezultat manjše vključenosti odraslih (v starosti od 15 do 74 let) v vseživljenjsko učenje – tako v formalnem kot neformalnem izobraževanju in usposabljanju.

Stopnja izobrazbe žensk in moških se stalno dviguje in število žensk, ki so diplomirale, že presega število moških. Vendar je še vedno največje število žensk usmerjenih v področja študija, ki že od nekdaj veljajo za „bolj ženska“. Leta 2012 so bile ženske med visokošolskimi študenti v EU-28 precej bolj zastopane na področjih izobraževanja (77 %), zdravja in socialnega varstva (73 %) ter družboslovja in umetnosti (65 %). Razlikovanje spolov na vseh ravneh izobraževanja vodi k poklicnemu razlikovanju, kar vpliva na prihodnje možnosti za izbiro poklicne poti med ženskami in tudi moškimi.

Glede na hitre tehnološke spremembe in spreminjanje trga dela je vseživljenjsko učenje področje, ki je ključno za ženske in tudi moške. Vendar pa je večina držav članic še daleč od doseganja cilja, tj. da se 15 % odraslih, starih od 25 do 64 let, vključi v vseživljenjsko učenje, kot je določeno v strateškem okviru za evropsko sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja (ET2020).

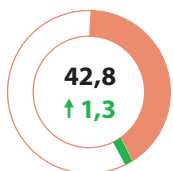
Čas

Področje časa

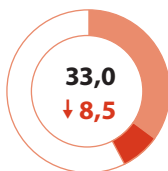

Podpodročji

Skrb

Druženje

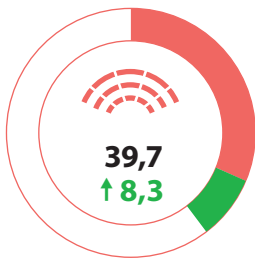
Na področju časa je doseženo najmanjše število točk med vsemi področji indeksa (37,6), zato je največji izziv ravno porazdelitev časa med ženskami in moškimi. Zmanjšanje števila točk za 3,9 točke v obdobju 2005–2010 je bilo predvsem posledica tega, da so ženske in tudi moški imeli manj časa za družabne dejavnosti.

Povprečno 77 % žensk v EU, v primerjavi s samo 24 % moških, vsak dan za kuhanje in gospodinjska opravila porabi vsaj eno uro ali več. Ženske še naprej prevzemajo veliko večjo odgovornost za skrb za družino. Neenakost v porazdelitvi časa doma se širi tudi na druge družabne dejavnosti. V večini držav članic so moški tisti, ki se bodo verjetneje ukvarjali s športom ali udeleževali kulturnih ali prostočasnih dejavnosti zunaj doma.

Osebni čas, ki ga ženske namenijo skrbi za družino, močno vpliva na njihove zaposlitvene možnosti in ekonomsko neodvisnost. Ugotovitve ponovno potrjujejo pomen ukrepov za vzpostavitev boljšega ravnotežja med poklicnim in družinskim življenjem za ženske in moške, kot je na primer ustrezno zagotavljanje cenovno sprejemljivega in visokokakovostnega varstva za otroke in druge vzdrževane družinske člane ter prilagodljivih delovnih ureditev.

Moč

Področje moči

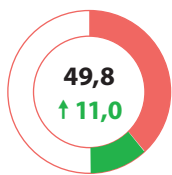
Področje moči dosega drugo najmanjše število točk kljub najopaznejšemu povečanju za 8,3 točke po letu 2005.

Rezultati kažejo opazno povečanje zastopanosti žensk v upravnih odborih delniških družb. V finančnem sektorju pa žensk pri odločanju skorajda ni. Leta 2014 je samo ena od 28 centralnih bank imela guvernerko: centralna banka Cipra; konec istega leta sta bili v EU samo dve finančni ministrici: v Romuniji in na Švedskem.

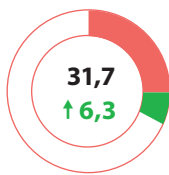
V zadnjih dveh letih so ukrepi, ki so jih izvajale države članice, in prilagojene pobude na ravni EU, kot je predlog direktive o bolj uravnoteženi zastopanosti obeh spolov med direktorji neizvršnih odborov, prispevali k znatnemu izboljšanju dostopa žensk do vodilnih položajev v poslovnem sektorju. Vendar pa sta za spremembo poslovne kulture potrebna še širša javna razprava in osveščanje. Dolg delovni čas in fizična prisotnost na delovnem mestu skupaj s tradicionalno vodilno vlogo moških in pomanjkanjem preglednosti pri zaposlovanju in napredovanju koristijo moškim ter povečujejo neenakosti med spoloma.

Podpodročji

Politika

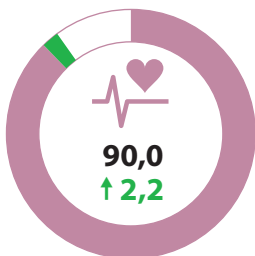

Gospodarstvo

Zdravje

Področje zdravja

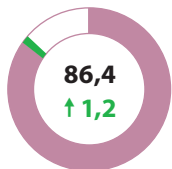
Področje zdravja je pomembno za enakost spolov. Zdravje je neposredno povezano ne samo z osebnim, socialnim in ekonomskim dobrim počutjem, temveč tudi s človeškim dostojanstvom in telesno integriteto. Število točk na področju zdravja se je po letu 2005 povečalo za skromni 2,2 točke zaradi manjšega napredka v zdravstvenem stanju in, v večji meri, boljšega dostopa do zdravstvenih struktur. To se kaže v tem, da so na področju zdravstva ali zobozdravstva izpolnjene potrebe večjega števila ljudi.

Zaradi pomanjkanja ustreznih kazalnikov sedanji okvir merjenja ne upošteva razlik v vedenju žensk in moških, povezanem z zdravjem. Vedenje in življenjski slog žensk in moških se razlikujeta v skladu z vnaprej določenimi značilnostmi moškosti in ženskosti, zato je zelo pomembno, da se pri neenakostih na področju zdravja zajamejo tudi razlike v vedenju, ki izhajajo iz spola.

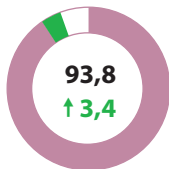
Evropska anketa o zdravju (EHIS), ki je bila izvedena leta 2014, bo priskrbel pomembne podatke o determinantah zdravja, kar se bo upoštevalo v naslednji izdaji indeksa enakosti spolov.

Podpodročji

Položaj

Dostop

Indeks enakosti spolov za leto 2015: stranski področji

Nasilje

Področje nasilja je bilo leta 2013 zaradi pomanjkanja primerljivih in usklajenih podatkov na ravni EU opredeljeno kot področje, na katerem so največje razlike. Indeks enakosti spolov za leto 2015 na podlagi raziskave agencije FRA o nasilju nad ženskami in podatkov Eurobarometra predlaga možnost sestavljenega merila za nasilje nad ženskami. Analizira tudi odnos do nasilja nad ženskami in stopnje ozaveščenosti ter zaupanje v policijo in pravosodne institucije v določenem družbenem okolju. Analiza kaže, da nasilje nad ženskami v državah, kjer enakost spolov, merjena z indeksom, dosega višjo raven, velja za manj sprejemljivo, večja pa je tudi verjetnost, da bodo ženske prijavile nasilje. Manj prijavljenega nasilja ne pomeni nujno tudi manj nasilja, temveč bolj to, da razkritja preprečujejo sam odnos do nasilja nad ženskami, neosveščenost o nasilju ter nezaupanje v policijo in pravosodne institucije.

Zaveza EU in njenih držav članic, da izkoreninijo nasilje nad ženskami, mora biti podprta z dokazi v obliki sistematičnih, primerljivih in usklajenih podatkov. Inštitut EIGE bo še naprej razvijal celovit okvir za merjenje nasilja nad ženskami, pri čemer bo združeval podatke iz raziskav in upravnih virov.

Prekrivajoče se neenakosti

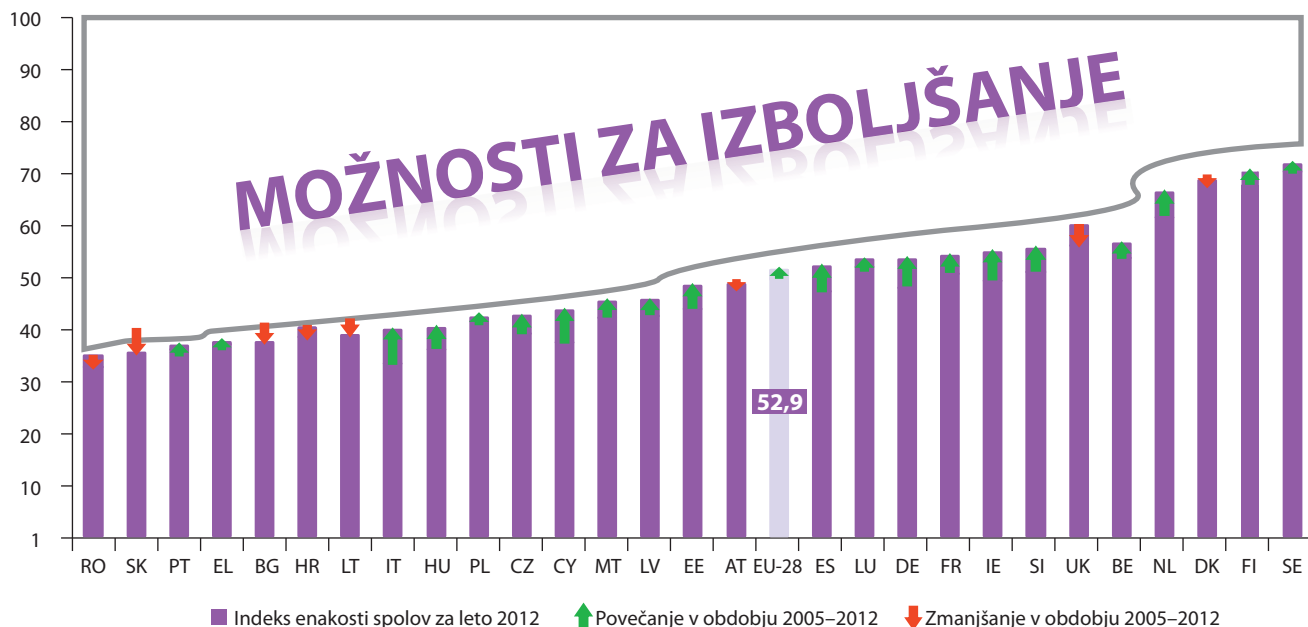

Področje prekrivajočih se neenakosti upošteva, kako se spol prekriva z drugimi vidiki, ki lahko vplivajo na življenjske izkušnje žensk in moških. Na primer, razlike med spoloma pri zaposlovanju so večje med tujimi delavci kot med državljanji matične države, kar kaže potrebo po nadaljnji analizi migracijskih vzorcev, povezanih s spoloma. To je še zlasti pomembno ob upoštevanju begunske krize, s katero se EU danes spopriema. Ranljivi so tudi starejši delavci, ki se spopadajo s slabšim dostopom do zaposlitve in tudi z večjimi neenakostmi med spoloma v vseh državah članicah. Ključno je razumevanje dejavnikov, vključenih v povezavo med diskriminacijo na podlagi spola in starosti, zlasti pri preprečevanju revščine med starejšimi ženskami. V enostarševskih gospodinjstvih, med katerimi prevladujejo gospodinjstva mater samohranilk, so stopnje revščine višje od stopenj revščine celotnega prebivalstva, kar pomeni, da je treba pri odpravljanju revščine in socialne izključenosti upoštevati tudi vprašanje spola.

Nujno je treba obravnavati in podrobneje analizirati načine prekrivanja neenakosti, pri tem pa v celoti upoštevati, da ženske in moški ne tvorijo homogenih skupin. Indeks enakosti med spoloma bo to vprašanje podrobneje obravnaval v naslednji izdaji.

Indeks enakosti spolov za leto 2015

Indeks je tokrat prvič v Evropski uniji določil časovno vrsto, da bi spremljal enakost spolov skozi določeno obdobje. Rezultati kažejo, da je Evropska unija **na polovici poti k doseganju enakosti spolov**, z zelo skromnim napredkom, doseženim v obdobju 2005–2012.

Posebne lastnosti in koristi indeksa enakosti spolov

Indeks enakosti spolov:

- omogoča spremljanje napredka na področju enakosti spolov po vsej EU;
- nosilec odločanja pomaga, da ocenijo, kako daleč je neka država članica od tega, da zagotovi enakost spolov;
- kaže različne rezultate politik EU in nacionalnih politik ter njihov vpliv na ženske in moške;
- omogoča smiselno analizo in primerjavo spolov na različnih področjih politike;
- podpira razvoj in izvajanje politik in zakonodaje o enakosti spolov;
- osvešča nosilce odločanja in javnost o napredku in izzivih pri izvajanju politik enakosti spolov;
- poudarja razlike med podatki in poziva k zagotavljanju usklajenih, primerljivih in zanesljivih podatkov, razčlenjenih po spolih in na voljo vsem državam članicam.

Evropski inštitut za enakost spolov

Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE) je središče znanja Evropske unije o enakosti med spoloma. EIGE pomaga odgovornim politikom in vsem pristojnim institucijam v njihovih prizadevanjih, da bi postala enakost med ženskami in moškimi resničnost za vse Evropejce, tako da jim daje na voljo specifično strokovno znanje ter primerljive in zanesljive podatke o enakosti med spoloma v Evropi.

Več informacij:

<http://eige.europa.eu>
<http://www.twitter.com/eurogender>
<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>
<http://www.youtube.com/eurogender>
<http://eurogender.eige.europa.eu>

Evropski inštitut za enakost spolov
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilna
LITVA
Tel. +370 52157444
E-naslov: eige.sec@eige.europa.eu

PDF	MH-01-16-023-SL-N	10.2839/237379	978-92-9218-894-8
Tiskana izdaja	MH-01-16-023-SL-C	10.2839/286442	978-92-9218-883-2